

Suvestinė redakcija nuo 2018-07-01

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2011, Nr. [5-168](#), i. k. 111301MISAK000D1-14

**LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO
Į S A K Y M A S**

**DĖL MEDIENOS KURO PELENŲ TVARKYMO IR NAUDOJIMO TAISYKLIŲ
PATVIRTINIMO**

2011 m. sausio 5 d. Nr. D1-14
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsniu ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 8.3.1 papunkčiu,

Preambulės pakeitimai:

Nr. [D1-572](#), 2014-06-25, paskelbta TAR 2014-06-26, i. k. 2014-09164

t v i r t i n u Medienos kuro pelenų tvarkymo ir naudojimo taisykles (pridedama).

APLINKOS MINISTRAS

GEDIMINAS KAZLAUSKAS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2011 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. D1-14
(Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2014 m. birželio 25 d. įsakymo Nr. D1-572
redakcija)

MEDIENOS KURO PELENŲ TVARKYMO IR NAUDOJIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Medienos kuro pelenų tvarkymo ir naudojimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato medienos kuro pelenų naudojimo dirvožemio tręšimui žemės ūkyje, įskaitant energinių augalų auginimui, miškų ūkyje bei pažeistų teritorijų (pvz., uždromų sąvartynų, kelių sankasų ir kt.) rekultivavimui, civilinėje inžinerijoje tvarką.

2. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

2.1. **augavietė** – augalų ir grybų, jų populiacijų natūrali augimo vieta;

2.2. **didžiausioji leidžiamoji cheminės medžiagos koncentracija (DLK)** (toliau – **didžiausioji leidžiamoji koncentracija**) – didžiausias dirvožemyje, medienos kuro pelenuose leidžiamas cheminės medžiagos kiekis, išreikštas mg/kg sausosios masės, kuris medžiagai veikiant neribotą laiką nekenkia žmonių sveikatai ir aplinkai;

2.3. **dirvos tręšimas medienos kuro pelenais** (toliau – **dirvos tręšimas**) – medienos kuro pelenų paskleidimas dirvos paviršiuje, įterpimas į jos gilesnius sluoksnius ar sumaišymas su paviršiniaisiais dirvožemio sluoksniais siekiant pagerinti dirvos kokybę;

2.4. **energiniai augalai** – augalai, auginami biokurui;

2.5. **medienos kuras** – kurui skirta chemiškai neapdorota mediena: medžių, energinių augalų kamienų dalys, viršūnės, šakos, pjuvenos ir kt. Šiame kure gali būti durpių ir (arba) šiaudų bei jų gaminių (granulių, briketų ir kt.), bet ne daugiau kaip 5% jo sausosios masės;

2.6. **medienos kuro pelenai** (toliau – **pelenai**) – medienos kuro liekanos, susidaranti deginimo įrenginiuose;

2.7. **medienos kuro pelenų apdorojimas** (toliau – **pelenų apdorojimas**) – procesas, kurio metu medienos kuro pelenų dulkumas sumažinamas stabilizuojant juos fiziniu (pvz., drėkinant) ir (ar) cheminiu (pvz., į sudrėkintus pelenus įmaišant surišamųjų medžiagų) būdu siekiant pašalinti ar sumažinti šių pelenų poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai;

2.8. **medienos kuro pelenų darytojas** (toliau – **pelenų darytojas**) – ūkinės veiklos vykdytojas, kurio veiklos metu susidaro medienos kuro pelenų;

2.9. **medienos kuro pelenų naudojimas** (toliau – **pelenų naudojimas**) – aplinkai ir visuomenės sveikatai saugi veikla, apimanti pelenų vartojimą tręšti žemės ir miškų ūkyje, auginant energinius augalus, rekultivuojant pažeistas teritorijas ar civilinės inžinerijos reikmėms;

2.10. **medienos kuro pelenų priėmėjas** (toliau – **pelenų priėmėjas**) – asmuo, į savo nuosavybės teisę ar kitais pagrindais valdomą teritoriją priimančias medienos kuro pelenus;

2.11. **medienos kuro pelenų tvarkytojas** (toliau – **pelenų tvarkytojas**) – asmuo, kuris užsiima medienos kuro pelenų tvarkymo veikla;

2.12. **medienos kuro pelenų tvarkymas** (toliau – **pelenų tvarkymas**) – pelenų surinkimas, laikymas, vežimas, apdorojimas, naudojimas, šių veiklų organizavimas ir stebėseną, įskaitant, kai minėtus veiksmus atlieka tarpininkas.

Kitos Taisyklėse vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos miškų įstatyme, Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos kelių įstatyme nustatytas sąvokas.

3. Taisyklės privalomos asmenims, kurių veikla susijusi su pelenų susidarymu, tvarkymu ir naudojimu.

4. Taisyklės nereglamentuoja pelenų, susidariusių deginant kitos rūšies nei medienos kūrą, naudojimo. Taisyklės netaikomos medienos kuro pelenams, gautiems deginant chemiškai užterštą medieną ir kitiems pelenams (pvz. atliekų deginimo pelenams), taip pat gaminant organines-mineralines trąšas.

5. Taisyklės nereglamentuoja pelenų, susidarančių namų ūkiuose, tvarkymo.

6. Pelenai, kurie atitinka Gamybos liekanų priskyrimo prie šalutinių produktų tvarkos apraše, patvirtintame 2012 m. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu Nr. D1-46/4-63 „Dėl Gamybos liekanų priskyrimo prie šalutinių produktų tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Gamybos liekanų priskyrimo prie šalutinių produktų tvarkos aprašas), nustatytus priskyrimo prie šalutinių produktų kriterijus, sąlygas ir naudojami pagal šiose Taisyklėse nustatytus reikalavimus, laikomi šalutiniais produktais.

7. Pelenai, kurie neatitinka Gamybos liekanų priskyrimo prie šalutinių produktų tvarkos apraše nustatytų priskyrimo prie šalutinių produktų kriterijų, sąlygų ir negali būti naudojami pagal šiose Taisyklėse nustatytus reikalavimus (viršija didžiausiąsias leidžiamąsias cheminių medžiagų koncentracijas pelenuose ir kt.), laikomi atliekomis ir jiems taikomi atliekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyti reikalavimai.

8. Pelenų, užterštų ^{137}Cs radionuklidu, naudojimas ir tvarkymas vykdomas vadovaujantis Medienos kuro pelenų, užterštų ^{137}Cs radionuklidu, naudojimo ir tvarkymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. V-250 „Dėl Medienos kuro pelenų, užterštų ^{137}Cs radionuklidu, naudojimo ir tvarkymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

9. Pelenų darytojas, pelenų tvarkytojas ir pelenų priėmėjas gali būti tas pats arba kitas asmuo. Jei pelenų darytojas, pelenų tvarkytojas ir (ar) pelenų priėmėjas yra vienas ir tas pats asmuo, jam taikomi pelenų darytojui, pelenų tvarkytojui ir (ar) pelenų priėmėjui keliami reikalavimai.

II. PELENŲ NAUDOJIMO PLANAS, JO RENGIMO BEI DERINIMO TVARKA

10. Pelenų naudojimas vykdomas pagal pelenų tvarkytojo parengtą ir su Aplinkos apsaugos agentūra suderintą Pelenų naudojimo planą (toliau – Planas).

11. Planas rengiamas pagal šių Taisyklių priede pateiktą formą.

12. Plane pateikiama informacija apie pelenų tvarkytoją, pelenų priėmėjus, teritoriją, kurioje numatomas pelenų naudojimas, dirvožemio ir pelenų tyrimų duomenis, pelenų naudojimą, Plano galiojimo terminą ir kt.

13. Planas derinamas šia tvarka:

13.1. Jei Plane numatytas pelenų naudojimas pažeistoms teritorijoms rekultivuoti, arba teritorija, kurioje numatoma naudoti pelenus, patenka į šiaurės Lietuvos karstinį regioną, taip pat jei pelenus numatoma naudoti II ir III pogrupio geriamojo vandens ir mineralinio vandens vandenviečių 1 ir 2 juostose (griežto režimo ir mikrobiotinės taršos apribojimų) bei III pogrupio vandenviečių 3 juostoje, kurios nustatomos vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 44:2006, pelenų tvarkytojas Planą teikia derinti Lietuvos geologijos tarnybai (toliau – LGT). LGT ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo Plano gavimo dienos pateikia raštu savo pastabas ir pasiūlymus arba raštu derina Planą;

13.2. Pelenų tvarkytojas, likus ne mažiau kaip 2 mėnesiams iki planuojamos pelenų naudojimo pradžios, Planą (2 egzempliorius spausdinto teksto ir 1 skaitmeninę laikmeną) pateikia derinti Aplinkos apsaugos agentūrai. Jei Plane numatytas pelenų naudojimas pažeistoms teritorijoms rekultivuoti, arba teritorija, kurioje numatoma naudoti pelenus, patenka į šiaurės Lietuvos karstinį regioną, taip pat jei pelenus numatoma naudoti II ir III pogrupio geriamojo vandens ir mineralinio vandens vandenviečių 1 ir 2 juostose (griežto režimo ir mikrobiotinės taršos apribojimų) bei III pogrupio vandenviečių 3 juostoje, kurios

nustatomos vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 44:2006, Planas turi būti suderintas su LGT prieš teikiant jį Aplinkos apsaugos agentūrai;

13.3. Aplinkos apsaugos agentūra per 20 darbo dienų nuo Plano gavimo išnagrinėja pateiktą Planą ir raštu pateikia savo pastabas ir pasiūlymus pelenų tvarkytojui arba jį raštu derina;

13.4. Pelenų tvarkytojas, gavęs pastabas ir pasiūlymus iš Aplinkos apsaugos agentūros, tikslina Planą ir pateikia jį pakartotinai derinti. Aplinkos apsaugos agentūra per 20 darbo dienų nuo Plano gavimo pakartotinai išnagrinėja pateiktą Planą ir jį raštu derina arba pateikia motyvuotą atsisakymą derinti.

14. Plano galiojimo terminą nustato pelenų tvarkytojas, atsižvelgiant į pelenų ir dirvožemio tyrimų rezultatus bei vietovės specifiką bei į planuojamą panaudoti pelenų kiekį. Aplinkos apsaugos agentūra turi teisę nustatyti trumpesnę Plano galiojimo terminą. Plano galiojimo terminas turi būti ne ilgesnis kaip 5 metai. Jei Plano galiojimo laikotarpiu atsirado aplinkybių, galinčių turėti esminę įtaką Plano galiojimui, pelenų tvarkytojas nedelsdamas privalo pateikti Planą pakartotiniam derinimui Aplinkos apsaugos agentūrai.

15. Vienas suderinto Plano egzempliorius lieka Aplinkos apsaugos agentūrai, kitas gražinamas pelenų tvarkytojui. Aplinkos apsaugos agentūra apie suderintą Planą informuoja Aplinkos apsaugos departamentą prie Aplinkos ministerijos (toliau – Aplinkos apsaugos departamentas) ir pateikia jam suderinto Plano kopiją.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-411](#), 2018-05-28, paskelbta TAR 2018-06-01, i. k. 2018-09057

16. Pelenų tvarkytojas ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas iki numatomo pelenų naudojimo privalo apie tai prieinamomis ryšio priemonėmis (pvz., elektroniniu paštu arba telefonu) informuoti Aplinkos apsaugos departamentą nuroydamas pelenų darytoją, pelenų tvarkytoją, pelenų priėmėją, teritorijos, kurioje bus naudojami pelenai, pavadinimą, numatomą naudojimo laiką, planuojamą panaudoti pelenų kiekį.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-411](#), 2018-05-28, paskelbta TAR 2018-06-01, i. k. 2018-09057

17. Pelenų tvarkytojas privalo saugoti Planą 3 metus po jo galiojimo pabaigos.

18. Aplinkos apsaugos departamentas turi teisę patikrinti Planą ir susijusius dokumentus. Jei Aplinkos apsaugos departamentas nustato, kad pelenai naudojami kitaip negu numatyta Plane ir surašo apie tai patikrinimo akte, laikoma, kad Plano galiojimas laikinai sustabdomas, kol per nustatytą protingą terminą bus pašalinti patikrinimo akte nurodyti trūkumai. Jei patikrinimo akte nurodyti trūkumai per nurodytą terminą nepašalinami, Planas laikomas negaliojančiu. Aplinkos apsaugos departamentas per 5 darbo dienas nuo Plano pripažinimo negaliojančiu dienos apie tai informuoja pelenų tvarkytoją. Aplinkos apsaugos departamentas turi teisę nustatyti aplinkybes, kada Plano galiojimas nestabdomas (pvz., nurodytas netikslus sklypo kadastrinis numeris ar kt.).

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-411](#), 2018-05-28, paskelbta TAR 2018-06-01, i. k. 2018-09057

III. PELENŲ TVARKYMO IR NAUDOJIMO BENDRIEJI REIKALAVIMAI

19. pelenų pakrovimui, iškrovimui, pervežimui naudojamas transportas turi būti pritaikytas atsižvelgiant į pelenų būklę (dulkingi, birūs ir kt.). Vežant neapdorotus pelenus, jie turi būti uždengti.

20. Tręšimas pelenais turi būti atliekamas mažiausiai 50 m atstumu nuo atvirų vandens telkinių ar įmirkusių plotų.

21. Skleidžiant pelenus dirvos paviršiuje, jie turi būti paskleidžiami tolygiai.

22. Pelenai turi būti laikomi ir tvarkomi taip, kad esant įvairioms gamtinėms sąlygoms jų nenešiotų vėjas, tiesiogiai ar netiesiogiai veikiant krituliams ar atodrėkiui pelenai negalėtų patekti į požeminius ir (ar) paviršinius vandenis.

IV. PELENŲ TYRIMAI

23. Pelenų tyrimų atlikimą organizuoja pelenų darytojas. Pelenų darytojas, perduodamas pelenus pelenų priėmėjui arba pelenų tvarkytojui, kartu turi pateikti pelenų tyrimų rezultatus. Pelenų tyrimų rezultatai taip pat pateikiami pelenų naudojimo Plano priede.

24. Pelenų mėginiai tyrimams atlikti imami 200 t pelenų kiekiui prieš pelenų naudojimą. Tiriami gali būti apdoroti arba neapdoroti pelenai.

25. Jei vienerių metų laikotarpiu susidarantis pelenų kiekis yra mažesnis nei 200 t, pelenų mėginiai tyrimams atlikti imami per metus susidarančiam pelenų kiekiui.

26. Pelenų tyrimais turi būti nustatyti šie pelenų cheminių medžiagų rodikliai:

26.1. organinės anglies kiekis (% sausosios masės);

26.2. fosforo (P), kalio (K), kalcio (Ca), magnio (Mg) koncentracijos (mg/kg sausosios masės);

26.3. boro (B), vanadžio (V), švino (Pb), kadmio (Cd), chromo (Cr), vario (Cu), nikelio (Ni), cinko (Zn), gyvsidabrio (Hg), arseno (As) koncentracijos (mg/kg sausosios masės);

26.4. benz(a)pireno koncentracija (µg/kg sausosios masės);

26.5. pelenų pH.

27. Tyrimams pelenų ėminiai imami iš įvairaus gylio ir ne mažiau kaip iš 15 skirtingų vietų. Kiekvieno ėminio tūris turi būti apie 1 litrą. Iš jų homogenizuojamas vienas jungtinis 1 litro ėminys.

28. Cheminių medžiagų kiekis pelenuose, kai pelenai naudojami žemės ūkyje, miškų ūkyje, pažeistų teritorijų rekultivavimui, turi neviršyti 1 lentelėje pateiktų didžiausiųjų leidžiamųjų koncentracijų.

1 lentelė. Didžiausiosios leidžiamosios cheminių medžiagų koncentracijos pelenuose, naudojamuose miškų ūkyje, žemės ūkyje, pažeistų teritorijų rekultivavimui

	Miškų ūkyje	Žemės ūkyje/pažeistų teritorijų rekultivavimui
Medžiaga	DLK, mg/kg sausojoje masėje	
Boras (B)	200	250
Vanadis (V)	150	150
Nikelis (Ni)	20	30
Chromas (Cr)	20	30
Kadmis (Cd)	3	5
Švinas (Pb)	40	50
Varis (Cu)	100	200
Cinkas (Zn)	1000	1500
Arsenas (As)	3	3
Gyvsidabris (Hg)	0,2	0,2
Benz(a)pirenas, µg/kg	0,5	0,5

Nustatyta vadovaujantis Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Agrocheminių tyrimų laboratorijos atliktais tyrimų rezultatais (išskyrus vanadį (V) ir benz(a)pireną)

V. DIRVOŽEMIO TYRIMAI

29. Dirvožemio tyrimų atlikimą organizuoja pelenų tvarkytojas arba pelenų priėmėjas. Dirvožemio tyrimų rezultatai pateikiami Plano priede.

30. Dirvožemio tyrimai atliekami ne vėliau kaip 4 mėnesiai prieš pirmą tręšimą pelenais.

31. Energingių augalų auginimo teritorijose dirvožemio tyrimai vykdomi ne rečiau kaip kartą per kalendorinius metus.

32. Dirvožemio tyrimai gali būti neatliekami, kai panaudojama ne daugiau kaip 0,5 t/ha pelenų per metus.

33. Dirvožemio tyrimais nustatomi šie rodikliai: sunkiųjų metalų koncentracijos (švino (Pb), kadmio (Cd), chromo (Cr), vario (Cu), nikelio (Ni), cinko (Zn), gyvsidabrio (Hg)), granulimetrinė sudėtis, pH_{KCl} , judriųjų kalio (K_2O) ir fosforo (P_2O_5) kiekis.

34. Dirvožemio ėminys turi būti sudarytas sumaišius 25 zondo dūrius, paimtus 0–25 cm gylyje iš ne didesnio kaip 5 ha ploto, dirbamo ar naudojamo tuo pačiu tikslu.

35. Draudžiama naudoti pelenus, jeigu sunkiųjų metalų koncentracija dirvožemyje viršija 70% didžiausiosios leidžiamosios sunkiųjų metalų koncentracijos, nurodytos šių Taisyklių 2 lentelėje.

2 lentelė. Didžiausioji leidžiamoji sunkiųjų metalų koncentracija (DLK) dirvožemyje

Dirvožemio granulio-metrinė sudėtis	Sunkiųjų metalų koncentracija, mg/kg						
	Pb	Cd	Cr	Cu	Ni	Zn	Hg
Smėliai, priemoliai	5	1,0	50	50	50	160	0,6
Priemoliai, moliai	80	1,5	80	80	60	260	1,0

36. Nustatant pelenais tręšiamų dirvožemių teritorijas, rekomenduojama naudotis DirvAgroch_DB10LT duomenų baze.

VI. SPECIALIEJI REIKALAVIMAI PELENŲ NAUDOJIMUI MIŠKŲ ŪKYJE

37. Tręšimas pelenais gali būti atliekamas:

37.1. IV grupės (ūkinių) miškų normalaus drėgnumo Na^e, Na, Nb, Nc ir Nd augavietėse, pirmiausia medynuose ar jų plynose kirtavietėse, iš kurių buvo paimtos miško kirtimo atliekos ir mediena medienos kuro ruošimui;

37.2. IV grupės (ūkinių) miškų nusaustintų ar savaime nusaustėjusių durpžemių Paⁿ, Pbⁿ ir Pcⁿ augavietėse;

37.3. prieš apželdinant mišku nederlingus žemės ūkio plotus.

38. Plynose kirtavietėse pelenai išbarstomi prieš pat ar kartu su rudeniniu dirvos ruošimu miško želdiniam.

39. Tręšimas pelenais medynuose atliekamas 2 kartus:

39.1. pirmas tręšimas pelenais turi būti derinamas su retinimo kirtimų darbais, kai medynuose iškertamos valksmos;

39.2. antras tręšimas pelenais turi būti atliekamas medynų amžiaus viduryje ar pribrendusiuose medynuose.

40. Tręšimas pelenais negali būti atliekamas:

40.1. kalvotose teritorijose žiemos metu esant sniego dangai, pavasario polaidžio metu ir kitais atvejais, kai yra pavojus, jog pelenai gali patekti į vandens telkinius;

40.2. vištinių, lėlinių ir ant žemės perinčių žvirblinių paukščių veisimosi metu;

40.3. miškuose, kurių dirvožemį sudaro smėlžemiai, taip pat šlapynėse, pustomuose, degradavusiuose, eroduojančiuose dirvožemiuose.

41. Siekiant nepažeisti gyvosios dirvožemio dangos, grybienos, nepakenkti natūraliai dirvos rūgščių-šarmų pusiausvyrai, skleidžiant pelenus dirvos paviršiuje miškų ūkyje, pelenų norma turi būti nustatoma atsižvelgiant į pelenų ir dirvožemio pH.

42. Kai tręšimas pelenais atliekamas IV grupės miškuose kartu su azotinių trąšų išbarstymu, pelenų kiekis nustatomas pagal šių Taisyklių 3 lentelėje nurodytus kiekius. Pelenų kiekis, tręšiant mišką tolygiai, neturi viršyti 3,5 t/ha.

3 lentelė. Leistinas tręšimo pelenais kiekis IV grupės (ūkiniuose) miškuose

Miško augavietė	Didžiausias pelenų kiekis, t/ha	Azoto kiekis, kg/ha
Nae, Na	2,0	70
Nb	3,0	90
Nc Nd	3,5	120
Pan, Pbn	2,5	70
Pcn	3,0	90

43. Atliekant tręšimą pelenais miško masyvuose ar atskiruose kvartaluose, turi likti netręšta ne mažiau kaip 20% augaviečių ploto.

44. Plynose kirtavietėse tręšimas pelenais gali būti atliekamas, jeigu jis nebuvo vykdomas čia augusiuose pribrendusiuose medynuose.

45. Augaviečių tręšimui naudojami pelenai turi būti apdoroti.

46. Tręšimas neapdorotais pelenais gali būti atliekamas IV grupės miškų (Nae, Na, Nb, Nc ir Nd) plynose kirtavietėse, kuriose dirvožemio rūgštingumo rodiklis (pH_{KCl}) $\leq 3,5$, taip pat ne senesnėse kaip vienerių metų kirtavietėse prieš pat dirvos ruošimą miško želdiniams.

47. Naudojant neapdorotus pelenus miškų ūkyje turi būti užtikrinama, kad jie bus paskleisti tolygiai ir vėjas jų nenuneš už tręšiamo ploto ribų.

48. Pelenų tvarkytojas organizuoja, kad medynų amžiaus viduryje ar pribrendusiuose medynuose, kurie yra gausiai lankomi, prie įvažiavimo kelių į miško teritorijas, kurios bus tręšiamos pelenais, ne vėliau kaip 7 kalendorinės dienos prieš tręšimą būtų pastatyti stendai, informuojantys apie toje teritorijoje planuojamą vykdyti tręšimą. Stende turi būti nurodyta ši informacija: tikslus laikotarpis valandomis, kada planuojama vykdyti tręšimą, draudimas būti miške tręšimo metu ir pažymėta, kad nerekomenduojama rinkti miško uogų ar grybų parą po pelenų išbarstymo.

VII. SPECIALIEJI REIKALAVIMAI PELENŲ NAUDOJIMUI ŽEMĖS ŪKYJE

49. Žemės ūkyje pelenai naudojami dirvos tręšimui praturtinant mineralinėmis medžiagomis ir (ar) kalkinimui.

50. Prieš pirmą tręšimą pelenais dirvožemis turi būti ištirtas pagal V skyriuje nustatytus reikalavimus. Smėlžemiuose, šlapynėse, eroduojančiuose dirvožemiuose pelenus naudoti draudžiama.

51. Pelenų naudojimas žemės ūkio laukuose atliekamas prieš pagrindinį žemės dirbimą, nuėmus auginamų augalų derlių arba laikant pūdymą. Draudžiama skleisti pelenus ant įšalusios ir įmirkusios dirvos ir kitais atvejais, kai yra pavojus, jog pelenai gali patekti į vandens telkinius.

52. Norint sureguliuoti dirvožemio rūgštingumą, žemės ūkio laukų tręšimas pelenais turi būti atliekamas kas 3–4 metai, išskyrus atvejus, kai dirvožemio tyrimais įrodoma, jog kalkinimas pelenais gali būti atliekamas dažniau.

53. Tręšimas pelenais neatliekamas pievų, ganyklų, daugiamečių žolių pasėlių teritorijose, taip pat teritorijose, kur ariamojo sluoksnio pH_{KCl} didesnis nei 7,0.

54. Pelenų poreikis dirvožemiui nustatomas laboratorijoje vadovaujantis šių Taisyklių 4 lentelėje nurodytu kiekiu pagal pelenų ir dirvožemio, kuriame planuojama išbarstyti pelenus, tyrimų duomenis.

4 lentelė. Leidžiamas naudoti žemės ūkyje pelenų kiekis (t/ha)

Dirvožemio ariamojo sluoksnio granulimetrinė sudėtis	pH					
	< 4,6	4,6–5,0	5,1–5,5	5,6–6,0	6,1–6,5	6,6–7,0
Priesmėliai	3,0	2,5	2,0	1,5	1,0	-
Lengvi ir vidutinio sunkumo priemoliai	3,5	3,0	2,5	2,0	1,5	1,0
Sunkūs priemoliai ir moliai	4,0	3,5	3,0	2,5	2,0	1,5

55. Su pelenais naudojamo grynojo fosforo (P) kiekis neturi viršyti 40 kg/ha per metus arba fosforo oksido (P_2O_5) kiekis neturi viršyti 90 kg/ha per metus.

56. Žemės ūkio laukų tręšimas atliekamas apdorotais (pvz., granuliuotais) arba neapdorotais pelenais, užtikrinant, kad jie bus paskleisti tolygiai ir vėjas jų nenuneš už tręšiamo ploto ribų, arba pelenus įariant į dirvą.

57. Siekiant nepažeisti gyvosios dirvožemio dangos, nepakenkti natūraliai dirvos rūgščių-šarmų pusiausvyrai, skleidžiant pelenus dirvos paviršiuje žemės ūkyje, pelenų norma turi būti nustatoma atsižvelgiant į pelenų ir dirvožemio pH.

VIII. SPECIALIEJI REIKALAVIMAI PELENŲ NAUDOJIMUI PAŽEISTOMS TERITORIJOMS, SĄVARTYNAMS REKULTIVUOTI

58. Prieš panaudojant pelenus pažeistoms teritorijoms rekultivuoti atliekami dirvožemio tyrimai pagal V skyriuje nustatytus reikalavimus.

59. Naudojant pelenus sąvartyno kaupo uždengimui dirvožemio tyrimai neatliekami.

60. Apželdinant mišku pažeistas teritorijas pelenai išbarstomi prieš pat arba kartu su dirvos ruošimu miško želdiniams.

61. Pelenų kiekis apželdinant mišku pažeistas teritorijas neturi viršyti 6 t/ha.

62. Pažeistų teritorijų ar sąvartynų rekultivavimas gali būti atliekamas apdorotais ir neapdorotais pelenais.

63. Išekspluatuotuose žvyro ir (ar) smėlio karjeruose, durpynuose, šlapynėse pelenus naudoti draudžiama.

IX. SPECIALIEJI REIKALAVIMAI PELENŲ NAUDOJIMUI CIVILINĖJE INŽINERIJOJE

64. Pelenai gali būti naudojami civilinės inžinerijos statiniams (pavyzdžiui, keliams tiesti/rekonstruoti, pamatų, padų kolonomis lieti statybose) kaip statybinė medžiaga, statybinės medžiagos papildas arba pakaitalas vadovaujantis Statybos įstatyme, Kelių įstatyme, atitinkamuose statybos ir kelių techniniuose reglamentuose nustatytais reikalavimais.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-616](#), 2015-08-28, paskelbta TAR 2015-08-31, i. k. 2015-13196

65. Planuojant pelenus naudoti civilinėje inžinerijoje (išskyrus kai pelenai naudojami vietinės reikšmės keliams tiesti/rekonstruoti), turi būti vadovaujama standartais, pavyzdžiui,

Lietuvos standartu CEN/TR 15677 „Lakieji pelenai susidarantys bendroju deginimu. Situacijos Europoje ataskaita“, kreipiamasi į Statybos produktų sertifikavimo centrą dėl statybos produktų techninio vertinimo ir produkto sertifikavimo.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-616](#), 2015-08-28, paskelbta TAR 2015-08-31, i. k. 2015-13196

66. Pelenų kiekis nustatomas kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgiant į pelenų naudojimo pobūdį. Plane pateikiamas kiekio nustatymo pagrindimas, nurodomi naudojami apdoroti ar neapdoroti pelenai.

67. Pelenai gali būti įtraukiami į keliams tiesti/rekonstruoti naudojamų medžiagų sudėtį. Tokie pelenai turi būti surišti, kad sunkiųjų metalų išplovimas į aplinką būtų minimalus. Cheminių medžiagų koncentracija pelenuose, naudojamuose magistraliniams, krašto ir rajoniniams keliams tiesti/rekonstruoti, negali daugiau kaip dvigubai viršyti Taisyklių 1 lentelėje žemės ūkyje/pažeistų teritorijų rekultivavimui nustatytų didžiausių leidžiamųjų cheminių medžiagų koncentracijų. Įtraukiant pelenus į magistraliniams, krašto ir rajoniniams keliams tiesti/rekonstruoti naudojamų medžiagų sudėtį ir siekiant išlaikyti tinkamas tokių kelių technines savybes, turi būti vadovaujama Taisyklių 65 punktu.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-616](#), 2015-08-28, paskelbta TAR 2015-08-31, i. k. 2015-13196

67¹. Cheminių medžiagų koncentracija pelenuose, naudojamuose vietinės reikšmės keliams tiesti/rekonstruoti, neturi viršyti greta tiesiamo/rekonstruojamo vietinės reikšmės kelio esančiai teritorijai taikomų didžiausių leidžiamųjų cheminių medžiagų koncentracijų pelenuose (Taisyklių 1 lentelė). Jei greta tiesiamo/rekonstruojamo vietinės reikšmės kelio yra miškų ūkio paskirties žemė, didžiausioji leidžiamoji cheminių medžiagų koncentracija pelenuose negali viršyti Taisyklių 1 lentelėje miškų ūkyje nustatytų didžiausių leidžiamųjų cheminių medžiagų koncentracijų; jeigu yra žemės ūkio paskirties žemė, vandens ūkio paskirties žemė, konservacinės paskirties žemė ar kitos paskirties žemė, kur nurodyti žemės sklypų (gyvenamosios, visuomeninės paskirties, komercinės paskirties objektų, rekreacinių teritorijų) naudojimo būdai, didžiausioji leidžiamoji cheminių medžiagų koncentracija pelenuose negali viršyti Taisyklių 1 lentelėje žemės ūkyje/pažeistų teritorijų rekultivavimui nustatytų didžiausių leidžiamųjų cheminių medžiagų koncentracijų. Jei greta tiesiamo/rekonstruojamo vietinės reikšmės kelio yra kitos paskirties (pramonės ir sandėliavimo objektų, inžinerinės infrastruktūros, bendro naudojimo, naudingųjų iškasenų, krašto apsaugos tikslams, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo teritorijos) žemė, didžiausioji leidžiamoji cheminių medžiagų koncentracija pelenuose negali daugiau kaip dvigubai viršyti Taisyklių 1 lentelėje žemės ūkyje/pažeistų teritorijų rekultivavimui nustatytų didžiausių leidžiamųjų cheminių medžiagų koncentracijų.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-616](#), 2015-08-28, paskelbta TAR 2015-08-31, i. k. 2015-13196

67². Vietinės reikšmės keliams tiesti/rekonstruoti naudojami pelenai turi būti sumaišyti su smėliu, žvyru ar kita rišančiąja medžiaga. Siekiant išvengti pelenų dulkmumo, vietinės reikšmės keliams tiesti/rekonstruoti naudojami pelenai gali būti įterpiami į kelio dangą.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-616](#), 2015-08-28, paskelbta TAR 2015-08-31, i. k. 2015-13196

X. DIRVOŽEMIO IR PELENŲ TYRIMO METODAI

68. Taikomi šie dirvožemio ir pelenų tyrimų metodai:

68.1. dirvožemio granulimetrinei sudėčiai nustatyti – standartas ISO 11277 „Dirvožemio kokybė – dirvožemio dalelių dydžių pasiskirstymas. Sijojimo ir sedimentacijos metodas“;

68.2. sunkiųjų metalų kiekiui dirvožemyje nustatyti – standartas ISO 11466 „Dirvožemio kokybė – elementų, tirpių *aqua regia*, išskyrimas“ ir Lietuvos standartas LST ISO 11047 „Dirvožemio kokybė. Kadmio, chromo, kobalto, vario, švino, mangano, nikelio ir cinko nustatymas ekstrahuojant dirvožemį karališkuoju vandeniu. Liepsnos ir elektroterminės atominės absorbcijos spektrometriniai metodai“ arba standartas ISO 22036 „Dirvožemio kokybė – dirvožemio elementų apibūdinimas indukuota plazma. Atomo emisijos spektrometrija (ICP - AES)“;

68.3. judriojo fosforo (P_2O_5) ir judriojo kalio (K_2O) koncentracijoms dirvožemyje nustatyti – Egnerio-Rimo Domingo (A-L) metodas;

68.4. dirvožemio pH_{KCl} nustatyti – Lietuvos standartas LST ISO 10390 „Dirvožemio kokybė. pH nustatymas“;

68.5. pelenų pH_{H_2O} nustatyti – Lietuvos standartas LST ISO 10390 „Dirvožemio kokybė. pH nustatymas“;

68.6. drėgmės kiekiui pelenuose nustatyti – Lietuvos standartas LST EN 14346 „Atliekų apibūdinimas. Sausųjų medžiagų apskaičiavimas, nustatant sausąją liekaną arba vandens kiekį“;

68.7. organinės anglies kiekiui pelenuose nustatyti – Lietuvos standartas LST 13137 „Atliekų apibūdinimas. Bendrosios organinės anglies (BOA) nustatymas atliekose, dumble ir nuosėdose“;

68.8. benz(a)pireno kiekiui nustatyti – standartas ISO 13877 „Dirvožemio kokybė – policiklinių aromatinių angliavandenilių apibūdinimas. Skysčio chromatografijos metodas“ arba Lietuvos standartas LST EN 15527 „Atliekų apibūdinimas. Policiklinių aromatinių angliavandenių nustatymas atliekose, naudojant dujų chromatografijos masių spektrometriją“;

68.9. piltinis tankis (rodiklis leidžiantis atlikti perskaičiavimus iš tūrio į svorinį kiekį) nustatomas gravimetriškai;

68.10. sunkiųjų metalų kiekiui pelenuose nustatyti – Lietuvos standartas LST EN 13657 „Atliekų apibūdinimas. Atliekų skaidymas karališkuoju vandeniu cheminiams elementams tirpale nustatyti“ ir Lietuvos standartas LST EN ISO 11885 „Vandens kokybė. Atrinktų elementų nustatymas optinės emisinės spektrometrijos metodu, taikant induktyviai susietą plazmą (ICP-OES)“.

XI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

69. Asmenys, pažeidę šių Taisyklių reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Medienos kuro pelenų tvarkymo ir naudojimo
taisyklių
Priedas

PELENŲ NAUDOJIMO PLANAS Nr. _____

(Tvarkytojo pavadinimas, įmonės kodas, buveinės adresas)

(Tvarkytojo kontaktinio asmens duomenys, telefono, fakso Nr., el. pašto adresas)

Teritorija, kuriai parengtas pelenų naudojimo planas

(Vietovės pavadinimas, sklypo (-ų) kadastrinis Nr.)

Galioja ikim.....d.
(Pildo pelenų tvarkytojas)

SUDERINTA su Aplinkos apsaugos agentūra

(Atsakingo darbuotojo vardas, pavardė, pareigos, parašas, data)
A.V.

SUDERINTA su Lietuvos geologijos tarnyba¹

(Atsakingo darbuotojo vardas, pavardė, pareigos, parašas, data)
A.V.

(Tvarkytojo, atsakingo darbuotojo vardas, pavardė, pareigos, parašas, data)

¹ Jei Plane numatytas Pelenų naudojimas pažeistoms teritorijoms rekultivuoti arba jei teritorija, kurioje numatoma naudoti pelenus, patenka į šiaurės Lietuvos karstinį regioną.

I. INFORMACIJA APIE PELENŲ DARYTOJUS

1 lentelė. Pelenų darytojų duomenys

Eilės Nr.	Pelenų darytojo pavadinimas, įmonės kodas/fizinio	Adresas	Kontaktinio asmens vardas ir pavardė, telefono, fakso Nr., el. pašto adresas	Pelenų darytojo ir pelenų tvarkytojo sutarties data ir Nr.
-----------	---	---------	--	--

	asmens vardas, pavardė, asmens kodas			
1.				
2.				
3.				
4.				

2 lentelė. Pelenų paėmimo/naudojimo registracija

Eilės Nr.	Paimtas pelenų kiekis, tonomis	Pelenų paėmimo data	Pelenų darytojo Nr. iš šio priedo 1 lentelės	Pelenų kokybės tyrimų ataskaitos data ir Nr.	Atidavimo naudoti/naudojimo data	Atiduotas naudoti / panaudotas kiekis	Vietovės pavadinimas, adresas arba sklypo kadastrinis Nr.
1.							
2.							
3.							
4.							

II. INFORMACIJA APIE PELENŲ PRIĖMĖJUS

3 lentelė. Pelenų priėmėjai

Eilės Nr.	Pelenų priėmėjo* pavadinimas, įmonės kodas/vardas, pavardė, asmens kodas	Adresas	Kontaktinio asmens duomenys, telefono, fakso Nr., el. pašto adresas	Teritorijos valdymo pagrindas**	Plano priedo Nr.***
1.					
2.					
3.					
4.					

* Nurodomi pelenų priėmėjai, kuriems priklausančioje ar kitais pagrindais valdomoje teritorijoje numatomas pelenų naudojimas.

** Nurodoma, kuo remiantis pelenų priėmėjas turi teisę priimti sprendimą dėl Pelenų naudojimo atitinkamoje teritorijoje – teritorija priklauso pelenų priėmėjui, teritorija išnuomota ilgalaikiam laikotarpiui ar kita.

*** Prie Plano pridedami sutarčių tarp pelenų tvarkytojo ir pelenų priėmėjo patvirtintos kopijos. Plano priedai sunumeruojami. Lentelėje nurodomas atitinkamo Plano priedo numeris.

III. INFORMACIJA APIE TERITORIJĄ, KURIOJE NUMATOMAS PELENŲ NAUDOJIMAS

1. **Teritorijos aprašymas.** Teritorijos aprašyme pateikiama:

1.1. vietovės, kurioje yra teritorija, pavadinimas (rajonas, seniūnija);

- 1.2. sklypo (-ų) kadastrinis numeris;
- 1.3. pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis (žemės ūkio žemė, miškų ūkio žemė, kita);
- 1.4. teritorijos plotas, ha;
- 1.5. planuojamas panaudoti maksimalus pelenų kiekis, t;
- 1.6. jei teritorijoje jau buvo naudoti pelenai, nurodomi metai, kada jie buvo naudoti;
- 1.7. artimiausia saugoma teritorija ir atstumas iki jos, m;
- 1.8 atstumas iki artimiausio vandens telkinio, m.

Kai pelenai naudojami pažeistų teritorijų rekultivavimui, papildomai Plane pateikiamas rekultivuojamos teritorijos aprašymas (reljefas, pažeidimo laipsnis, paskirtis ir pan.).

2. Situacijos planas. Pridedamas teritorijos, kurioje numatoma naudoti pelenus, planas, apimantis mažiausiai 100 m spindulio plotą aplink teritoriją. Teritorijos plane turi būti pažymėti šie objektai:

- 2.1. teritorijos, kuriose numatoma naudoti pelenus;
- 2.2. keliai;
- 2.3. gyvenamosios teritorijos ir visuomeniniai objektai, nurodant atstumą metrais iki artimiausių;
- 2.4. vandens kaptazo įrenginiai;
- 2.5. vandens telkiniai, pelkės, nurodant atstumą metrais iki artimiausių;
- 2.6. vandens telkinių apsaugos juostos ir zonos;
- 2.7. karstinės smegduobės;
- 2.8. Plane pažymimi ir kiti, aukščiau neišvardinti objektai, kuriems pelenų naudojimas gali turėti neigiamą poveikį.

3. Dirvožemio tyrimai. Kai reikia atlikti dirvožemio tyrimus, pildoma šio Priedo 4 lentelė. Pridedama dirvožemio tyrimų rezultatų kopija, aprašomas dirvožemio tyrimų periodiškumas ir jo pagrindimas.

4 lentelė. Dirvožemio tyrimų duomenys

Vietovės pavadinimas arba sklypo kadastrinis Nr. (pagal Planą)	Dirvožemio granulometrinė sudėtis (pagal šių Taisyklių VI dalies 2 lentelę)	Judrusis kalis (K ₂ O)	Judrusis fosforas (P ₂ O ₅)	pH KCl	Sunkiųjų metalų koncentracija, mg/kg							Kita
					Pb	Cd	Cr	Cu	Ni	Zn	Hg	

IV. INFORMACIJA APIE PELENŲ NAUDOJIMĄ

4. Pelenų naudojimas. Aprašomas pelenų naudojimas, nurodant:
 - 4.1. pelenų naudojimo būdą;

- 4.2. planuojamą naudoti pelenų kiekį;
- 4.3. periodiškumą (kalendorinis grafikas);
- 4.4. planuojamų naudoti pelenų būklę (apdoroti ar neapdoroti);
- 4.5. jei reikalinga, pateikiamas planuojamo naudoti pelenų kiekio pagrindimas.

Priedai:

1. Teritorijos, kurioje numatoma naudoti pelenus, situacijos planas.
 2. Sutarčių su pelenų darytojais, pelenų tvarkytojais, pelenų priėmėjais ir kitais pelenų tvarkytojais (pvz., vežėjais) patvirtintos kopijos.
 3. Pelenų tyrimų rezultatų originalai arba patvirtintos kopijos.
 4. Dirvožemio tyrimų rezultatų originalai arba patvirtintos kopijos (taikoma, jei privaloma atlikti dirvožemio tyrimus).
-

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas
Nr. [D1-572](#), 2014-06-25, paskelbta TAR 2014-06-26, i. k. 2014-09164
Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. sausio 5 d. įsakymo Nr. D1-14 „Dėl Medienos kuro pelenų tvarkymo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo
2.
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas
Nr. [D1-616](#), 2015-08-28, paskelbta TAR 2015-08-31, i. k. 2015-13196
Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. sausio 5 d. įsakymo Nr. D1-14 „Dėl Medienos kuro pelenų tvarkymo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo
3.
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas
Nr. [D1-411](#), 2018-05-28, paskelbta TAR 2018-06-01, i. k. 2018-09057
Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. sausio 5 d. įsakymo Nr. D1-14 „Dėl Medienos kuro pelenų tvarkymo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo